

Växtråd från Zetas finsmakarens trädgård

Gör så här med RODODENDRON och AZALEA

Rhododendron är det vetenskapliga namnet på ett stort växtsläkte med både städsegröna (gröna året om) och bladfällande buskar. Med det svenska namnet rododendron syftar vi oftast på de städsegröna, medan azalea är namnet på dem som faller bladen. Båda grupperna blommar på våren–försommaren och det stora flertalet är surjordsväxter dvs kräver en jord med lågt pH-värde. Av både rododendron och azalea finns ett mycket stort antal sorter, de städsegröna från små dvärgboskar till bjässar på flera meter.

Många rododendron har vackra blad, en del med dekorativ gråsilvrig eller kanelbrun beläggning på de nya skotten s k indument. Azalea får ofta sprakande höstfärger och vissa är mycket väldoftande.

Växtplats

Rhododendron och azalea växer naturligt i mycket olika miljöer över främst norra halvklotet. Gemensamt för dessa platser är hög mark- och luftfuktighet.

De flesta städsegröna rododendron trivs i vandrande skugga, gärna under en skärm av glest stående träd som släpper in ljus men ger skydd inte minst mot vårsolen i februari–april. Kraftig vårsol i kombination med frusen mark kan ge upphov till tjältorka pga att växterna avdunstar men inte kan ta upp vatten så att bladen rullar ihop sig likt cigarrer, något som gäller många städsegröna växter. Småbladiga städsegröna rododendron är mer solälskande och vill växa i ljusare läge. Det gäller även många sorter i Yakushimanum-Gruppen.

Azalea trivs i såväl halvskugga som på lite mer öppna, soliga men vindskyddade platser. Tack vare att de faller sina blad är de mindre utsatta för tjältorka. Precis som för de städsegröna arterna är det dock mycket viktigt med god vattentillgång.

Jord

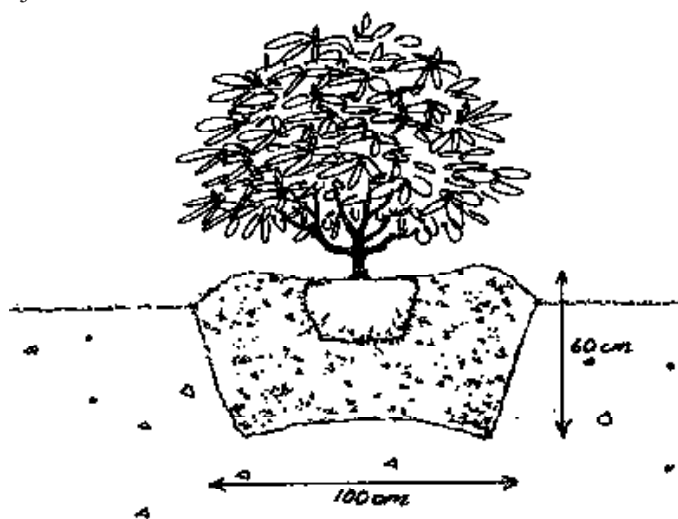
Rhododendron har mycket tunna rötter likt spindelväv. För att rotsystemet ska kunna utvecklas krävs en mycket porös sur jord. Man brukar säga att det ska gå

att trycka ner knytnäven till armbågen, då är jorden i perfekt struktur.

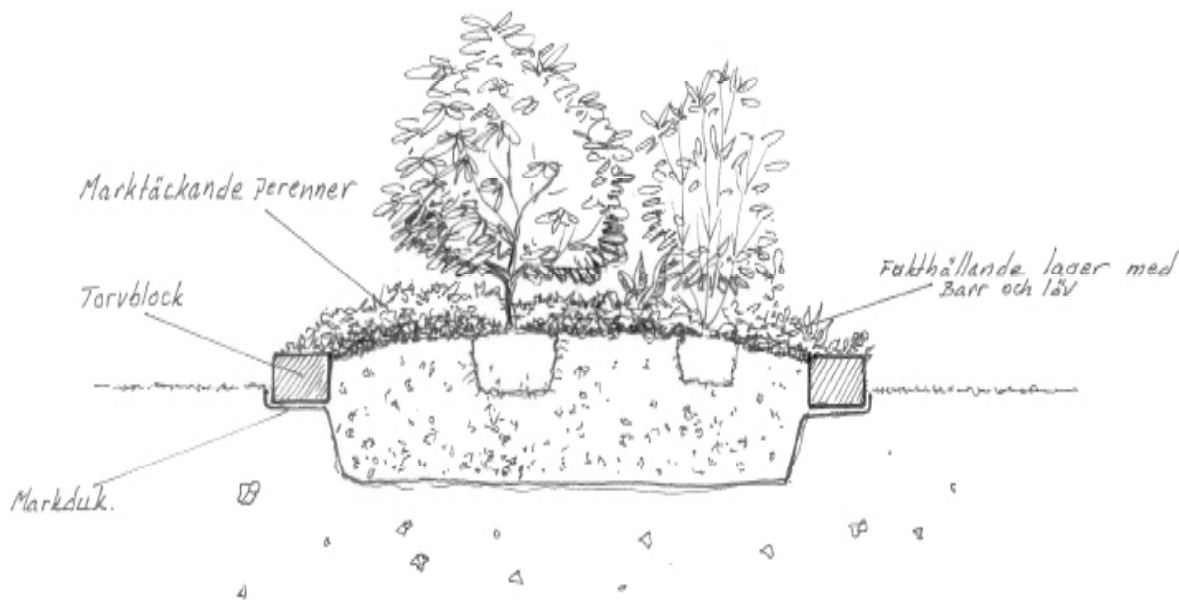
Både rododendron och azalea vill ha en lucker och genomsläpplig men ändå jämnt fukthållande jord, så att de fina rötterna kan andas men aldrig torka ut. Jorden ska vara kemiskt sur (kalkfattig) vilket innebär ett lågt pH-värde, 4,5–5. Använd 50 % rododendronjord och 50 % barkmull alternativt lövkompost, gärna eklöv. I zon 4 och uppåt kan man med fördel blanda i en tredjedel grus eller mycket grov sand. Lufta jordsäckar och fukta torr torv väl före inblandning.

En grusig, lätt jord kan med god inblandning av ovanstående bli ett bra underlag men om den befintliga jorden består av tung, kalkhaltig lera bör man byta ut den och bygga en separat surjordsbädd. Se baksidan av detta växtråd.

Ett högt pH-värde blockerar upptagning av järn och mangan vilket ger bristsymptom i form av gulmarmorade blad. Åtgärda genom att tillföra naturell torv eller surgörande medel som t ex aluminium- eller järnsulfat.

Gör en rejäl bädd till din rododendron eller azalea. Bädden kan med fördel göras något upphöjd eftersom den fluffiga, porösa jord som dessa växter ska ha sjunker ihop med tiden. En lätt "skälning" runt plantan gör att bevattningsvattnet inte rinner bort.

Svart markduk förhindrar flerårigt ogräs och konkurrerande trädrötter och kan i vissa fall vara ett bra hjälpmedel. Lägg markduken i botten på bädden och upp längs sidorna. Fyll på med jord och plantera.

Inkarho-rododendron är en grupp med städsegröna sorter som är mer toleranta för högre pH-värde än andra rododendron, men de kan växa i sur jord också. Detta gäller även azalea.

Plantering

Planteringsbädden bör vara 60 cm djup och 100 cm bred, gärna något upphöjd över marken. Dvärgformer behöver en bädd som är 40 cm djup och 60 cm bred.

Rododendron och azalea säljs som krukodlade eller med rotklump. Hantera rotklumpen varsamt, den ska vara så intakt som möjligt. Sänk ned rotklumpen/krukan i en hink med vatten och låt stå tio minuter. Tag bort krukan eller säckväven och sätt ned klumpen så att den kommer 3–5 cm under jordytan.

Fyll på med jord till hälften och vattna. Fyll upp med jord, tryck till lätt och vattna igen. Här följer ungefärliga riktlinjer för vattenmängd: Liten planta 10+10 liter, mellanstor 10+20 liter, stor planta 20+20 liter. Fråga gärna personalen vad som gäller i just ditt fall!

Planteringsavstånd: parkrododendron (Catawbiense-Gruppen) ca 175–250 cm; långsamväxande hybrider (t ex Yakushimanum-Gruppen) ca 100 cm, dvärgformer 40–60 cm; azaleor 80–150 cm.

Vattning

Varken rododendron eller azalea klarar torka och att vattna nyplanterade exemplar under torra perioder är nödvändigt. Vattna ungefär en gång i veckan med en rejäl rotblöta, 20–30 liter per planta.

Krukodlade plantor har en tendens att få rotsnurr i sina krukor, om så är fallet snitta med en kniv i jord-

klumpen vid plantering. De krukodlade plantorna har svårare att ta upp vatten och behöver därför vattnas 2 gånger/vecka första sommaren.

För etablerade plantor är det särskilt viktigt med riklig vattning under blomknoppbildningen i juli–augusti.

En torr höst ska de städsegröna arterna vattnas ordentligt i september–oktober. Vid solig växtplats och kraftig vårsol i kombination med frusen mark går det med fördel att vattna med ljummet vatten (35 grader) för att tillföra fukt och undvika tjälskador. Är våren nederbördsfattig kan vattning även behövas strax efter att tjälen gått ur.

Gödsling

Grundgödsla i samband med plantering genom att mylla ned till exempel en halv säck förmultnad kogödsel per m².

Om planteringsbädden är ordentligt förberedd behövs ingen ytterligare gödsling. Rododendron är inte näringskrävande och behöver sällan gödglas.

Fyll på med rododendronjord vartannat år och gärna lite komposterad kogödsel, barkmull, tallbarr samt ett lager löv som marktäckning på hösten. Låt sedan löven ligga kvar och förmultna.

Skötsel

Putsa bort gamla torra blomställningar omedelbart efter blomning (försiktigt, så att de nya skotten inte bryts av). Det gynnar knoppsättningen men är inte nödvändigt för att det ska blomma nästa år.

Marktäckning med t ex löv, växtrester eller kompost är en enkel åtgärd som verkligen uppskattas av plan-

torna! Det ger ett gott skydd mot uttorkning av rotsystemet, som hos rododendron och azaleor är grunt. I synnerhet inför vintern är det bra att lägga ut ett tjockt skikt vilket hindrar tjälen från att gå långt ned.

Undvik att gräva under plantan för att inte skada de ytliga rötterna.

Beskärning av rododendron och azalea görs på våren före blomning om det är en kraftigare förnygring, annars direkt efter blomning. Tänk på att det är endast rododendron vid god vigör som svarar på beskärning.

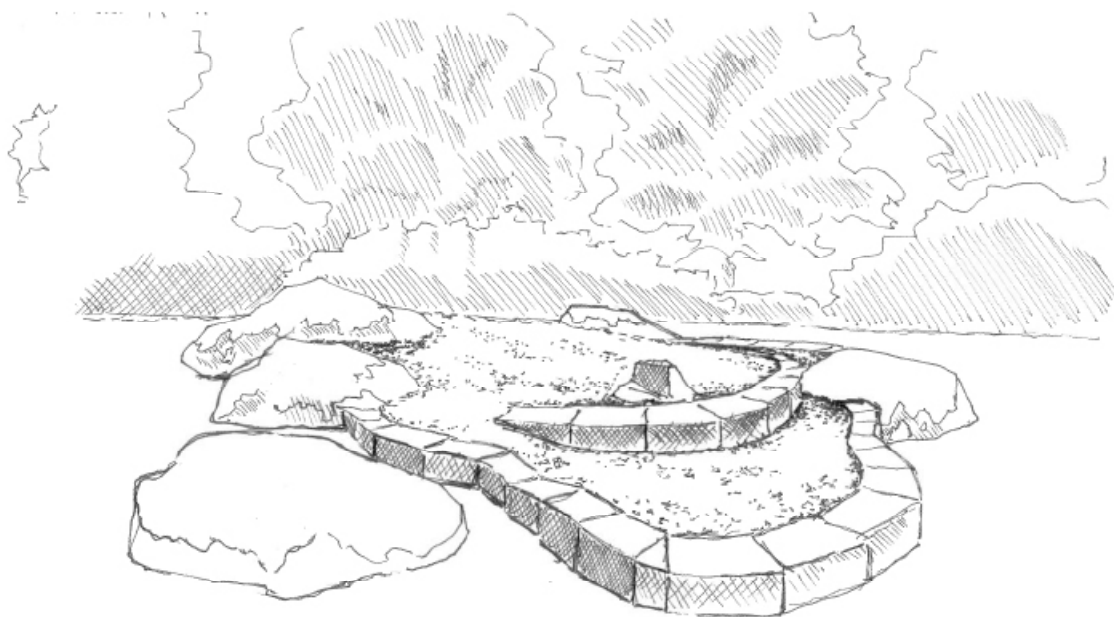
En städsegrön rododendron som står utsatt för sol och vind kan behöva skydd mot vårsol. Skugga med glest, luftigt material t ex säckväv, en gammal gardin eller fiberduk under februari–april. För en liten dvärgväxt kan det räcka att lägga över några grankvistar.

Tips

Bygg en upphöjd surjordsrabatt av torvblock, fyll med en blandning av naturell torv, barkmull och ro-

dodendronjord. Blanda olika sorter och du får en rabatt som varierar i både färg och form och har en lång blomningstid. Komplettera med andra surjordsväxter och förläng blomningstiden ända till hösten. En del sorter, som amerikanskt hönsbär och linnea, trivs till och med i själva ”muren”.

Kombinationsväxter bland **träd och buskar**: japanskt gaffelolvon, japanska lönnar, konvaljbuske, klockbuske, trollhassel, hortensia, hjulträd, häxal, kalmia, magnolia, skenkamelia, buskrosling, jätteblåbär. **Kläng- och klätterväxter**: pipranka, klätterhortensia, skenhortensia. **Perenner, marktäckare**: revsuga, hasselört, astilbe, bergenia, vår- och höstljung, fänrikshjärta, sockblomma, höstgentiana, funkia, ormöga, skugggröna, vitsippor, porslinsanemon, treblad, blåadonis, klockviva, tolv gudablomma, hundtandslilja, lunddocka, skogsvallmo, bergvallmo, fjärilslilja, ranzania, blodört, skuggbräcka, spetsmössa, vintergröna, japansk starr, strutbräken, spetsbräken.

I områden med olämplig jord eller där det är svårt att gräva kan man bygga en surjordsbädd helt ovanpå markytan. Torvblock går att forma och är lätt att bygga med. Runda gärna av kanterna så att det ser naturligare ut.